

การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

THE DEVELOPMENT OF LEARNING OUTCOMES ON THE ASPECTS OF CRIMINAL LAW
AND CRITICAL THINKING SKILLS OF MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS
TAUGHT WITH TRISIKKHA

ปณณวัช ทัทธวัช *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา 2) เปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา 3) ศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ 3) แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05
3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาอยู่ในระดับสูง

*

นักศึกษานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the learning outcomes on the aspects of criminal law of the Mathayomsuksa 3 students before and after the participation in the learning management taught with trisikkha 2) compare the critical thinking skills of the Mathayomsuksa 3 students before and after the participation in the learning management taught with trisikkha 3) study the critical thinking skills of the Mathayomsuksa 3 students participation in the learning management taught with trisikkha and 4) study the opinion of Mathayomsuksa 3 students about the participation in the learning management taught with trisikkha. The sample of this research consisted of 31 Mathayomsuksa 3/1 students studying in the first semester during the academic year 2012 in Kamphaengsaenwittaya School, Kamphaengsaen District, Nakhonpathom Province of the Office of Secondary School District 9.

The instruments employed to collect data were: 1) lesson plans 2) a learning outcome test 3) a critical thinking test and 4) a questionnaire on the opinion of students about participation in the learning management taught with trisikkha. The collected data was analyzed by mean ($\bar{x}$) standard deviation (S.D.) t-test dependent and content analysis.

The finding were as follows:

1. The learning outcomes of students on the aspects of criminal law gained after the participation in the learning management taught with trisikkha was higher than the learning outcomes gained before the participation learning at the level of .05 significance.

2. The critical thinking skills of students gained after the participation in the learning management taught with trisikkha was higher than the learning outcomes gained before the participation learning at the level of .05 significance.

3. The critical thinking skills of students gained after the participation in the learning management taught with trisikkha had high mean score.

4. The positive opinions of students towards participation in the learning management taught with trisikkha had high level.

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พระราชทานพระบรมราโชวาทที่
เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการศึกษาไว้ดังนี้

“...การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด
ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดี
แก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมือง
นั้นก็จะมีพลเมืองมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดย
ตลอด...” (พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทาน
แก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลเมื่อวันจันทร์ที่ 27 กรกฎาคม
2524) (โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง, 2554)

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่อัญเชิญมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึง
ความสำคัญของการศึกษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคคล สังคมและบ้านเมือง
เนื่องจากการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศที่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความรู้
ความคิด คุณธรรมและความประพฤติที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญใน
การพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการ
การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง
สิ่งแวดล้อมและการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผล
ให้การดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจึงจำเป็นต้องพัฒนาคนไทยให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้พร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งใน
ระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและดำรงชีวิต
อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 6
กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา
ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้จะต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความ
เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษา
ผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และ
เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 5-6) สอดคล้องกับ
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของ

ชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 4)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 5 สาระการเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม นับว่าเป็นสาระสำคัญสาระหนึ่งที่ช่วยสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชนของชาติ โดยมีกฎหมายเป็นตัวควบคุมความประพฤติของเยาวชนให้อยู่ในระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะกฎหมายถือเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเยาวชนของชาติควรเรียนรู้ เนื่องจากกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อยรวมถึงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมของบุคคลที่อยู่ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับมานิตย จุมปา (2548 : 6-7) ที่กล่าวว่า การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมากำหนดความประพฤติของคนเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม กฎเกณฑ์นี้เรียกว่า “กฎหมาย” ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่กำหนดไว้ให้คนในสังคมปฏิบัติตาม โดยมีองค์กรหรือสถาบันที่คอยควบคุมมิให้คนในสังคมฝ่าฝืนและมีการกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืน

การที่นักเรียนเป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมจะช่วยให้สังคมเกิดความเจริญงอกงาม จึงจำเป็นต้องฝึกฝนและปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะกระบวนการ และ เจตคติที่ดี ซึ่งจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2553 และ 2554 ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.11 และ 38.39 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน, 2553 : 8) และจากการศึกษาผลการเรียนรู้ในรายวิชา ส 30203 กฎหมายน่ารู้ ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 94 คน พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับอ่อน (เกรด 1.5) และอ่อนมาก (เกรด 1) จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 30.85 และนักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ (เกรด 0) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 17.02 นอกจากผลการเรียนรู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำแล้วยังพบอีกว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นอีกด้วย เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในรอบสองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระหว่างวันที่ 2-4 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ได้เข้ามาประเมินโรงเรียนพบว่ามาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ คัดสรรสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ได้คะแนนเฉลี่ย 3.19 จากคะแนนเฉลี่ยเต็ม 4.00 และได้เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขโดยกำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพการคิดวิเคราะห์ เปิดเวทีให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดอย่างเหมาะสม เช่น การโต้วาที การรับผิดชอบงานโครงการ มีส่วนร่วมในการดูแลงานหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้รู้ขั้นตอนกระบวนการในการทำงาน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น นักเรียนควรได้รับการพัฒนา

ด้านทักษะ ความรู้ การสอนเสริมการแก้ปัญหาผลการเรียนทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่ำด้วย (โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา, 2553 : 39 - 41) นอกจากนี้ปัญหาก็พบจากการสังเกตขณะสอนคือ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจเรียนเพียงระยะเวลาสั้นๆ ขาดความสนใจในเนื้อหาวิชาและจะอธิบายคำตอบโดยใช้ความรู้สึกนึกคิดของตนเองในการตอบคำถาม ใช้การคาดเดาคำตอบ ขาดการตรึงตรองอย่างรอบคอบ ไม่มีการอ้างอิงเนื้อหาสาระที่เรียนทำให้คำตอบขาดความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนได้พิจารณาเห็นว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูควรได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรกเนื่องจากเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนและผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขอาจส่งผลเสียต่อนักเรียนได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่นอกจากจะต้องถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนแล้วยังต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีปัญญาและมีความสุขในการเรียนด้วย จึงควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาจัดการเรียนรู้ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักการศึกษา นักวิชาการและการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธอริยสัจธรรมหนึ่งที่น่าหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นกระบวนการฝึกหัดอบรมทางกาย วาจา จิตใจและปัญญาของนักเรียนให้บรรลุจุดหมายสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2538 : 914 - 915) กล่าวว่า สิกขา 3 ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขาและอธิปัญญาสิกขา ซึ่งมักเรียกกันว่า ศีล สมาธิ ปัญญา 1) อธิศีลสิกขา คือ การฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจาและอาชีวะ โดยสาระก็คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลเป็นประโยชน์ ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคมให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุกคนจะสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติตามมรรคกันได้ด้วยดี 2) อธิจิตตสิกขา คือการฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต โดยสาระก็คือ การฝึกให้มีจิตเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิ มีกำลังใจสูง ให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส เป็นสุข บริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมองอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง 3) อธิปัญญาสิกขา คือการฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงความหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ โดยสาระก็คือ การฝึกอบรมให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ ความคิด ความเข้าใจที่บิดเบือนเคลือบคลุมเพราะอิทธิพลของกิเลส การฝึกปัญญาเช่นนี้ต้องอาศัยการฝึกจิตให้บริสุทธิ์เป็นพื้นฐาน แต่ในเวลาเดียวกันเมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์ รู้เห็นตามเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็กลับช่วยให้จิตนั้นสงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสอย่างแนบเนียนยิ่งขึ้น และส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิตคือ ทำใจให้ว่าง วางท่าที มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง ใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้น คิดพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำกิจ

ทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง นอกจากนี้สุมน อมรวิวัฒน์ (2513 : 47-48) ได้ประยุกต์หลักไตรสิกขามาใช้ในการเรียนการสอนโดยการจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยผ่านขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นศีล หมายถึง ขั้นที่นักเรียนต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบทั้งกายและวาจา ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียนเสมอ 2) ขั้นสมาธิ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนรวบรวมจิตใจ ความคิดให้แน่วแน่ในจุดเดียวหรือเรื่องเดียว ไม่ซัดส่ายไปสู่เรื่องอื่น สิ่งอื่น นอกห้องเรียน นอกเรื่องที่เรียน ไม่คิดตรึกตรอง วิตกกังวลถึงเรื่องอื่นๆ ที่จะทำให้สมองไม่ปลอดโปร่ง นักเรียนต้องตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ (ปlico) ออกจากความคิด จิตใจ 3) ขั้นปัญญา หมายถึง ขั้นที่นักเรียนใช้สมาธิ พลังความมีจิตใจแน่วแน่ ทำความเข้าใจปัญหา แก้ไขปัญหาจนเกิดความรู้แจ้ง เข้าใจแก้ปัญหาได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามที่เป็นจริง

การศึกษากระบวนการเรียนรู้ของไตรสิกขาจะพบว่า ศีล สมาธิและปัญญาจะช่วยให้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกควบคุมกาย วาจา จิตใจและปัญญา ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538 : 609) กล่าวว่า ไม่ว่าเรากำลังฝึกอบรมอยู่ในช่วงตอนใดของไตรสิกขา ก็ตาม การปฏิบัติแต่ละขั้นของไตรสิกขาย่อมดำเนินอยู่เรื่อยไปตลอดเวลาทุกช่วงตอน การกล่าวออกมาว่าเป็นขั้นศีล ขั้นสมาธิหรือขั้นปัญญา เป็นการบอกแจ้งว่าในตอนนั้นกำลังเร่งรัดให้ระดมการฝึกอบรมองค์ประกอบประเภทนั้นให้มากเป็นพิเศษ มองดูในแง่หนึ่งเป็นเหมือนว่ามีระบบการฝึกจากข้างนอกและระบบการฝึกจากข้างในซึ่งทำงานประสานงานรับกันด้วยดี

จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า ขั้นปัญญาคือเป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องอาศัยกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ใช้ปัญญาในการคิดพิจารณาตรึกตรองอย่างรอบคอบ โดยใช้หลักการ เหตุผล ความรู้ความคิดและประสบการณ์ของตนที่มีอยู่มาพิจารณาเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและเลือกปฏิบัติอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นการตรึกตรองอย่าง ถี่ถ้วนเพื่อหาทางเลือกและนำไปสู่การตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือควรปฏิบัติตามหรือไม่ ทั้งนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นการคิดที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดตัดสินใจ ด้วยการใช้อนุญาพิจารณตรึกตรองอย่างรอบคอบ จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2549 : 89) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการใช้ความคิดในลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยยึดหลักการคิดด้วยเหตุผล จากข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าอารมณ์และการคาดเดา คิดด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ใช้สติปัญญาและการคิดอย่างไตร่ตรอง ซึ่งสอดคล้องกับวิชา เล่าเรียนดี (2554 :8) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นความสามารถในการคิดที่จะเชื่อ ไม่เชื่อ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามด้วยหลักการและเหตุผล ซึ่งรวมถึงการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าด้วยการสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ ประสบการณ์ต่างๆ จากประสบการณ์ตรง การคิดตรึกตรอง การให้เหตุผลและการพูดจา สื่อความหมายเพื่อให้ได้แนวทางในการตัดสินใจว่าควรเชื่อ ควรปฏิบัติตามหรือไม่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้และมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นการวางรากฐานให้กับนักเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา
3. เพื่อศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 9 ที่เรียนรายวิชา ส 20221 กฎหมายเบื้องต้น เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ จำนวน 102 คน จาก 3 ห้องเรียน ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้จัดห้องเรียนแบบความสามารถในการเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ที่เรียนรายวิชา ส 20221 กฎหมายเบื้องต้น เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ จำนวน 31 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา จำนวน 10 แผน ได้แก่หัวข้อดังนี้ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายอาญา 2) การกระทำผิดรูปแบบต่างๆ 3) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 4) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง 5) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 6) ความผิดต่อการอยู่ร่วมกัน 7) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ 8) ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง 9) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและ

การแปลง 10) โทษทางอาญาและเหตุยกเว้นโทษ ใช้เวลาสอน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 10 คาบเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก กำหนดการให้ค่าคะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 40 ข้อ

3. แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson & Glaser, 1994) ประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การอ้างอิงหรือสรุปความ 2) การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) การนิรนัย 4) การตีความ และ 5) การประเมินข้อโต้แย้ง จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว กำหนดการให้ค่าคะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาที่ครูจัดให้กับนักเรียน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

1.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน (Pre-test) และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและเก็บผลการทดสอบไปเปรียบเทียบกับผลการทดสอบหลังเรียน

2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างไว้จำนวน 10 แผน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เวลาที่ใช้ในการทดลอง โดยทำการทดลองจำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 10 คาบเรียน ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายอาญา 2) การกระทำผิดรูปแบบต่างๆ 3) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 4) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง 5) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 6) ความผิดต่อการอยู่ร่วมกัน 7) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ 8) ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง 9) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง และ 10) โทษทางอาญาและเหตุยกเว้นโทษ

2.3 ลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยชั้นศีลสิกขา (ศีล) จำนวน 4 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายอาญา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง โทษทางอาญาและเหตุยกเว้นโทษ เริ่มต้นด้วยชั้นจิตตสิกขา (สมาธิ) จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การกระทำผิดรูปแบบต่างๆ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง และเริ่มต้นด้วยชั้นปัญญาสิกขา (ปัญญา) จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความผิดต่อการอยู่ร่วมกัน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง รวมทั้งสิ้น 10 แผน

3. ขั้นหลังการทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน (Post-test) และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปทดสอบกับนักเรียนเพื่อวัดผลการเรียนรู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาไปสอบถามนักเรียนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียด ดังนี้

1. ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2.2 ตรวจสอบความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เกณฑ์กำหนดค่าความยากง่ายคือ 0.20 – 0.80 ถ้าค่า

ความยากง่าย น้อยกว่า 0.20 ถือว่าข้อคำถามนั้นยากเกินไป และถ้าค่าความยากง่าย มากกว่า 0.80 ถือว่าข้อคำถามนั้นง่ายเกินไป (มาเรียม นิลพันธุ์ 2551: 188)

2.3 ตรวจสอบอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญา นำรู้ และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนก มีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป (มาเรียม นิลพันธุ์ 2551 : 186)

2.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้และแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งในที่นี้ใช้สูตร KR-20 (Kuder Richardson)

3. ตรวจสอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการเรียนรู้หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การประเมินข้อโต้แย้ง การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การอ้างอิงหรือสรุปความ การตีความและการนิรนัย ตามลำดับ
4. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในด้านบรรยากาศการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายอาญานำรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาเป็นวิธีการที่ฝึกหัด

อบรมทางกาย วาจา จิตใจและปัญญาของนักเรียนให้บรรลุจุดหมายสูงสุดจนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนอย่างถูกต้องและชัดเจน โดยที่นักเรียนสามารถเริ่มต้นฝึกฝนจากขั้นศีลสิกขา ขั้นจิตตสิกขาหรือปัญญาสิกขาก่อนก็ได้ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538 : 609) กล่าวว่า ไม่ว่าเรากำลังฝึกอบรมอยู่ในช่วงตอนใดของไตรสิกขาก็ตาม การปฏิบัติแต่ละขั้นของไตรสิกขาย่อมดำเนินอยู่เรื่อยไปตลอดเวลาทุกช่วงตอน มองดูในแง่หนึ่งเป็นเหมือนว่ามีระบบการฝึกจากข้างนอกและระบบการฝึกจากข้างในซึ่งทำงานประสานกันรับกันด้วยดี ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายอันจะนำไปสู่ความชัดเจนในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น ได้รู้จักการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ได้รู้จักยอมรับกฎกติกาต่างๆ ในการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน ได้ฝึกจิตใจของตนให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร มีความกระตือรือร้นต่องานที่ได้รับมอบหมาย ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีสติอยู่ตลอดเวลา จดจ่ออยู่กับสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ได้ฝึกปัญญาของตนเองทำให้เป็นผู้ที่รู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ รู้จักแก้ปัญหา คิดอย่างมีเหตุผล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันจนทำให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องดังที่บรรเทา กิตติศักดิ์ (2528 : 289-290) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ยึดศีล สมาธิ ปัญญาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ฉะนั้นการสอนแบบไตรสิกขาจึงเป็นการสอนที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ดังจะเห็นได้จากวิธีการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนโดยเรียงลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วย ขั้นศีลสิกขา จะเน้นการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติกิจกรรม ทำให้นักเรียนจะได้ฝึกการควบคุมพฤติกรรมของตนเองทั้งทางกาย วาจาให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำให้เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยและมีแนวทางในการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วย ขั้นจิตตสิกขา จะเน้นการฝึกจิตใจของนักเรียน เช่น ฝึกการนั่งสมาธิ รวบรวมจิตใจและความคิดของตนให้แน่วแน่เป็นจุดเดียว เพื่อให้ตนเองมีจิตใจที่สงบ มีสติอยู่ตลอดเวลา จดจ่ออยู่กับสิ่งที่ได้รับมอบหมายและพร้อมที่จะเรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ต่อไป รวมทั้งได้ระลึกถึงการกระทำทั้งที่เป็นสิ่งที่ดีและเป็นสิ่งไม่ดี ได้ทบทวนถึงพฤติกรรมของตนเองว่าการกระทำของตนที่ผ่านมา นั้นสร้างความเดือดร้อนหรือความไม่สงบสุขต่อตนเองหรือสังคมอย่างไรบ้าง และการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยขั้นปัญญาสิกขา จะเน้นให้นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักการอธิบายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันโดยอาศัยความรู้ของตนที่มีอยู่เดิม ทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างกัน ทำความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ที่เรียนจากสถานการณ์ตัวอย่างจนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับเพ็ญรุ่ง ปานใหม่ (2544 : 21-22) ที่กล่าวว่า ศีล เป็นเรื่องการฝึกพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล คือ วินัยของเด็ก สำหรับสมาธิเป็นเรื่องการฝึกในด้านจิตใจ การอบรมเด็กทำให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความมีน้ำใจ มีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ มีความแน่วแน่มีความกระตือรือร้น มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีสติ และปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง นั่นคือ เด็กควรได้รับการอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกที่ควรในเรื่องความเชื่อ การรู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง รู้จักแก้ปัญหา รู้จักดำเนินการต่างๆ อย่างมีเหตุผล รู้จักคิดการต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต (2538 :

601-604) ที่กล่าวว่า ไตรสิกขาเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด อันได้แก่ 1) อธิศีลสิกขา เป็นการฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ให้มีสุจริตทางกาย วาจาและอาชีวะ 2) อธิจิตตสิกขา เป็นการฝึกอบรมทางจิตใจ การปลุกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิตและรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิ และ 3) อธิปัญญาสิกขา เป็นการฝึกอบรมทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้ง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของจาทูพร อยู่ศิริ (2552 : 148-149) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบเรื่อง ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา โดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เรื่อง ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบล นนทฤทธิ์ (2553 : 53-54) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส 43102 สารพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีธวัชวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง หลักธรรมของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาที่ครูมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองตั้งแต่การควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจาให้อยู่ในสภาวะที่เป็นปกติ มีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ เช่น การสร้างกฎกติกาต่างๆ ร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมรวมทั้งระเบียบและมารยาทในการเรียนรู้ ได้ฝึกฝนการควบคุมจิตใจของตนเองให้มีสมาธิที่แน่วแน่ จิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่กำลังปฏิบัติในห้องเรียนและพร้อมที่จะรับข้อมูลต่างๆ จากการเรียน ไม่ว่าจะเป็นการนั่งสมาธิ หรือการศึกษาไปความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้ฝึกฝนสติปัญญาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน โดยการศึกษาสถานการณ์ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกหัดอบรมรวมทั้งพัฒนาตนเองทั้งทางกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทุกๆ ด้านอันจะนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสามารถคิดพิจารณาตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสถานการณ์ต่างๆ สามารถวิเคราะห์ และประเมินค่าในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้ง โดยอาศัยความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของตนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและเลือกปฏิบัติหรือหาคำตอบในสิ่งที่เหมาะสมด้วยหลักการและเหตุผล จะเห็นได้ว่าวิธีการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขานั้นประกอบด้วย 1) ขั้นศีลสิกขา เป็นขั้นที่นักเรียนควบคุมกายและวาจาพร้อมที่จะปฏิบัติ

กิจกรรม 2) ชั้นจิตตสิกขา ขั้นที่นักเรียนมีจิตมุ่งมั่นและจดจ่ออย่างต่อเนื่องอยู่กับสิ่งที่ได้รับมอบหมาย และ 3) ชั้นปัญญาสิกขา เป็นขั้นที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งต่างๆ ซึ่งในชั้นปัญญาสิกขาถือเป็นขั้นที่มีความสำคัญอันจะนำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากเป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้ศึกษาสถานการณ์ตัวอย่างแล้วร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ประเด็นคำถามตามหลัก วิจารณญาณเพื่อหาคำตอบอย่างมีเหตุผลแล้วร่วมกันหาข้อสรุปของกลุ่มตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกรม วิชาการ (2545: 175) และสุมน อมรวิวัฒน์ (2513: 47 - 48) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การจัดการ เรียนรู้แบบไตรสิกขามี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ใน ระเบียบวินัยทั้งกายและวาจา ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียน 2) ขั้นสมาธิ (จิต ตสิกขา) คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจ ความคิดให้แน่วแน่เป็นจุดเดียว เรื่องเดียว ตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ และ 3) ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือ ขั้นที่ นักเรียนใช้สมาธิในการทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เรียนจนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น พิจารณาผลที่เกิดขึ้น เกิดปัญญาขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของศิริประภา อุณหเลขกะ (2551: 80-81) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบไตรสิกขาต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการ เรียนรู้แบบไตรสิกขาสีสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และ พรพิสมัย บุญญะ (2551: 72-73) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการใช้เทคนิคการฝึก การคิด วิเคราะห์ที่ละขั้นกับการฝึกการคิดแบบหวมวกหวกใบที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเม็กดำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งผลการวิจัย ส่วนหนึ่งพบว่า นักเรียนที่ฝึก การคิดโดยใช้เทคนิคการฝึก การคิดวิเคราะห์ที่ละขั้นมีความสามารถในการ คิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองโดยรวมและเป็นรายด้านเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วย การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังจากที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาอยู่ในระดับสูง ซึ่งด้านที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมิน ข้อโต้แย้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นๆ ได้ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสถานการณ์ตัวอย่างที่กลุ่มเพื่อนได้ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนว่าถูกต้องหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทั้ง กลุ่มผู้เสนอและกลุ่มเพื่อนที่แสดงความคิดเห็นจะต้องเปิดใจยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างเปิดกว้าง ไม่ยึดมั่นถือมั่นในความคิดของตนเองเป็นหลัก จึงทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิด ฝึกการโต้แย้ง โดยใช้ประสบการณ์ ความรู้และเหตุผลเป็นสำคัญจนนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องอย่างสมเหตุผลผล ซึ่ง สอดคล้องกับประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553: 103) และเอนนิส (Ennis, 1985: 46, อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2542: 79) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในทำนองเดียวกันว่า จะต้อง

เป็นผู้มีใจกว้าง คือ ยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่อคติ มีใจเป็นกลางและตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลประกอบเพียงพอ การมีใจกว้างจะทำให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวาง หลากหลาย มากพอต่อ การใช้ในการตัดสินใจได้ดีมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบาสแชม และคณะ (Bassham and other, 2001: 25-26) ที่กล่าวว่า บุคคลดังกล่าวจะต้องมีความสามารถใช้ วิจารณ์ญาณในสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค มีความเข้าใจ วิเคราะห์และประเมินข้อโต้แย้งและมุมมองที่แตกต่าง รับฟังมุมมองที่แตกต่างอย่าง เปิดใจ มีเหตุผลเชิงตรรกะและสามารถลงข้อสรุปจากข้อมูล หลักฐานที่มีอยู่ได้ ส่วนด้านที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการนิรนัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องของหลักการนิรนัย อีกทั้งสำนวนภาษาในข้อกฎหมายยากต่อการตีความ ประกอบกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของนักเรียนยังมีน้อย ทำให้การเรียนรู้เรื่องกฎหมาย อาญาของนักเรียนนั้นยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และเมื่อพิจารณาจากระดับเชาว์ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีอายุราว 14-15 ปี ตามทฤษฎีพัฒนาการเชาว์ปัญญาของพียาเจต์ (Piaget, อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2553: 88) จะพบว่า เด็กในวัยนี้จะอยู่ในขั้น “Formal Operations” สามารถที่จะคิด สิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ แต่พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้บางคนยัง อยู่ระหว่าง “Concrete Operations” (อายุ 6-12 ปี) กับ “Formal Operations” (อายุ 12 - 18 ปี) ซึ่งอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางเชาว์ปัญญา จากเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนนั้น สามารถคิดนิรนัยได้ในระดับเบื้องต้นเท่านั้น แต่อาจยังไม่สามารถคิดนิรนัยในระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นได้ นอกจากนี้การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณด้าน การนิรนัย จำเป็นที่จะต้องหาเทคนิคหรือ วิธีการต่างๆ ที่หลากหลายมาเป็นแนวทางในการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2553: 338) ได้กล่าวถึง การนิรนัยว่า ครูจำเป็นต้องหาวิธีการที่เหมาะสมในการถ่ายทอดหรือนำเสนอเนื้อหาสาระแก่นักเรียน ควร เตรียมตัวอย่างสถานการณ์ที่มีความหลากหลายเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดและความเข้าใจที่ ชัดเจน ครูควรให้นักเรียนฝึกการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิด ความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับประพันธ์ศิริ สุเสารัจน์ (2553: 110) ได้กล่าวถึงแนวทางการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณว่า ในการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณให้เกิดขึ้นแก่ นักเรียน ครูควรเตรียมข้อมูลหรือสถานการณ์อย่างน้อย 2 สถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตและ พิจารณาตัดสินใจว่า ข้อมูลใดถูกต้องหรือมีความน่าเชื่อถือมากกว่ากัน เตรียมข้อความหรือสถานการณ์ที่ เป็นเหตุเป็นผลกัน แล้วนำมาให้นักเรียนสรุปจากข้อความหลักที่กำหนด หรืออาจเตรียมข้อความหรือ สถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กัน แล้วนำมาให้นักเรียนตัดสินใจว่าข้อความใดจำเป็นที่สุด หรือจำเป็นต้อง เกิดขึ้นก่อนจึงจะสมเหตุสมผล นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ พัสตราภรณ์ อินทรสุวรรณ (2550: 127-133) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเคหะ ท่าทราย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ ผจญศิลป์ (2547: 64-67) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขา มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่หนึ่ง โดยมีความคิดเห็นว่า ครูสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสและให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ครูได้เป็นผู้ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่เข้าใจด้วยการพูดคุยที่เป็นกันเองด้วยการยิ้มแย้มและเป็นมิตร ไม่ใช้อารมณ์ในการให้คำแนะนำและพูดคุยด้วยวาจาที่สุภาพ รองลงมาได้แก่ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่สอง โดยมีความคิดเห็นว่ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนส่วนมากได้ตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายว่าทุกคนจำเป็นต้องทราบเพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ไม่เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นและได้รู้ว่าสิ่งใดเป็นความผิดจะได้หลีกเลี่ยงพฤติกรรมดังกล่าวเหล่านั้น และลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีความคิดเห็นว่ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เรียนและฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน ส่วนมากครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนคิดและตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอ เช่น ในช่วงของการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน ครูจะคอยตั้งคำถามอย่างสม่ำเสมอ แล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม และนักเรียนคนใดที่ตอบถูกก็จะมีเสริมแรงด้วยคำชมเชยหรือการปรบมือ และในการแบ่งกลุ่มศึกษาสถานการณ์ตัวอย่าง นักเรียนส่วนใหญ่ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนมุมมองของตนเองกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียนด้วย จึงทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและฝึกคิดอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับโบรफी (Brophy, 1992, อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553: 14) ที่กล่าวว่า ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้และสามารถที่จะให้วิธีสอนที่เหมาะสม จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และสนใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ต้องช่วยเหลือนักเรียนให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านสติปัญญาและด้านบุคลิกภาพ สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดีและมีความสัมพันธ์อันดีหรือต้องมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้ โดยส่งเสริมการพัฒนานักเรียนให้ไปในทางบวกเพื่อให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า มีความภูมิใจในตนเองและมีความสุข นอกจากนี้เพ็ญรุ่ง ปานใหม่ (2544: 21-22) กล่าวว่า การฝึกอบรมเด็กตามหลักไตรสิกขานี้สามารถฝึกได้ในทุกการกระทำของเด็กและหากหัดให้เด็กรู้จักการตรวจสอบตนเองด้วยก็จะช่วยให้การปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา ก้าวหน้ายิ่งขึ้น นั่นคือเมื่อทำอะไร ก็ให้พิจารณาดูว่า การกระทำของตนในครั้งนั้นทำให้เกิดการเบียดเบียน เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือไม่ (ศีล) ในการกระทำเดียวกันนี้ จิตใจของตนเป็นอย่างไร ทำสิ่งนั้นไปด้วยจิตใจที่ปรารถนาดีต่อกัน ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความศรัทธา ความมีสติ (สมาธิ) และการกระทำ

ครั้งนี้ ทำด้วยความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำ มีความเข้าใจกฎเกณฑ์และความมุ่งหมาย ทำโดยมีการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มองเห็นถึงผลดีผลเสียและวิธีการปรับปรุงแก้ไขแล้วหรือไม่ (ปัญญา) และยังมีงานวิจัยของจาตุพร อยู่ศิริ (2552: 148-149) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบเรื่อง ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาในบางหัวข้อไม่สามารถดำเนินกิจกรรมให้แล้วเสร็จภายในคาบเรียนตามที่กำหนด เนื่องจากสถานการณ์ตัวอย่างของแต่ละกลุ่มที่ได้รับไปนั้นมีความยากง่ายที่แตกต่างกันไป ทำให้การอภิปรายหาข้อสรุปของแต่ละกลุ่มเสร็จไม่พร้อมกันจึงทำให้เวลาล่าช้าออกไป ดังนั้นครูควรเลือกใช้สถานการณ์ตัวอย่างที่มีความยากง่ายใกล้เคียงกันในการอภิปรายเพื่อให้ นักเรียนสามารถหาข้อสรุปและทำกิจกรรมเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

2. จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิรนัยของนักเรียนมีคะแนนน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนขาดความเข้าใจในหลักการนิรนัยจึงทำให้การฝึกทักษะด้านนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ดังนั้นครูจึงควรอธิบายหลักการนิรนัยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนแล้วค่อยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม

3. จากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านพบว่า นักเรียนมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด 3 ด้าน ดังนั้นเพื่อให้ นักเรียนมีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สูงขึ้น ครูจำเป็นต้องแนะนำวิธีการศึกษาอย่างชัดเจนก่อนที่จะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมและควรตั้งประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในแต่ละด้านให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. จากการวิจัยพบว่า ในขั้นที่นักเรียนต้องส่งตัวแทนออกมานำเสนอสาระสำคัญและคำตอบจากสถานการณ์ตัวอย่างนั้น นักเรียนบางกลุ่มอธิบายคำตอบไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เนื่องจากสำนวนภาษาในข้อกฎหมายยากต่อการตีความ ดังนั้นเนื้อหาสาระในใบความรู้และการอธิบายสาระสำคัญของครูในข้อกฎหมาย ควรใช้สำนวนภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาไปใช้ร่วมกับวิธีสอนแบบอุปนัยหรือวิธีสอนแบบนิรนัย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะด้านต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน

ปลายในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น สาระประวัติศาสตร์ สาระเศรษฐศาสตร์ สาระภูมิศาสตร์ เป็นต้น

2. ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาไปใช้ร่วมกับวิธีสอนแบบธรรมสาธกัจฉา เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาไปใช้ร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ. กองวิจัยทางการศึกษา. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะ

การคิด. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.

. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.

โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง. พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษา. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2554.

เข้าถึงได้จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>.

จาดุพร อยู่ศิริ. “การพัฒนาผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบเรื่อง ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา.”

ปริญญาณิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

ทิตินา แคมมณี. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด, 2553.

บรรเทา กิตติศักดิ์. จริยธรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค พรินต์, 2553.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538.

เพ็ญรุ่ง ปานใหม่, “ไตรสิกขารากแก้วแห่งคุณค่าในยุคปฏิรูปการศึกษา,” วารสารสีมาจารย์. (พฤศจิกายน 2543-มีนาคม 2544) : 20-23.

พรพิสมัย บุญยะ. “ผลของการใช้เทคนิคการฝึกการคิดวิเคราะห์ที่ละชั้นกับการฝึกการคิดแบบหมวกหกใบที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเม็กดำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.” ปริญญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

พัสดราภรณ์ อินทรสุวรรณ. “การพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเคหะท่าทราย กรุงเทพฯ.”
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

- เกษตรศาสตร์, 2550.
- มานิตย์ จุมปา, บรรณาธิการ. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- มาเรียม นิลพันธุ์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา. รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.
- ลักขณา สริวัฒน์. การคิด. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์, 2549.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 7. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2554.
- ศิริประภา อุณหเลขกะ. “ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบไตรสิกขาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2.” ปริญญา นิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2551.
- สุนีย์ ผจญศิลป์. “ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, 2547.
- สมน อมรวิวัฒน์. พุทธวิธีสอน. เอกสารการประชุมทางวิชาการพระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2513.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.
- อุบล นนทฤทธิ์. “ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในรายวิชา ส 43102 สาระพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีรัชวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด.” ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

ภาษาต่างประเทศ

Bassham, Gregory, Irwin William, Nardone Henry, Wallace M. James. Critical Thinking. 4th ed. New York : McGraw – Hill, 2001.

Goodwin B. Watson & Edward M. Glaser. WGCTA Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal. New York: Harcourt Brace and World, 1994.